

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน และขนาดของสถานศึกษาเกี่ยวกับ
กระบวนการบริหาร

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ปรากฏผลดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหาร ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.12 โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน
ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.14
เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 6 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการดำเนินงาน
ตามแผนอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับแผนแต่ละประเภท มากที่สุด และข้อ 2 จัดให้มีแหล่งข้อมูล
และสารสนเทศของสถานศึกษาไว้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการวางแผนทั้ง 4 งาน น้อยที่สุด

ด้านการจัดองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.10
เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 5 ประชุมชี้แจง บทบาทหน้าที่ของผู้ร่วมงานตามภารกิจที่ได้รับ
มอบหมาย มากที่สุด และข้อ 9 จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดทุกกลุ่ม
ประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ น้อยที่สุด

ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.20
เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 1 จัดให้มีการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเป็นประจำ เพื่อ
ชี้แจงเรื่องราวต่างๆ และทำความเข้าใจหน้าที่รับผิดชอบตามภารกิจของสถานศึกษา มากที่สุด
และข้อ 17 มีการนิเทศ ติดตาม กำกับ การปฏิบัติงานด้านการสอนและอื่นๆ ของบุคลากรใน
สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง น้อยที่สุด

ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 1 มีการกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาไว้ชัดเจน มากสุด และข้อ 3 มีการจัดคณะกรรมการติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนโครงการ ตามภารกิจของสถานศึกษา น้อยสุด

2. เปรียบเทียบกระบวนการบริหาร ปรากฏผลดังนี้

2.1 ความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ด้านการจัดองค์การ

2.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีกระบวนการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบกระบวนการบริหารเป็นรายคู่พบว่าในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารด้านการจัดองค์การและการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร ปรากฏผลดังนี้

ด้านการวางแผน เสนอแนะให้ประชุมวางแผนและชี้แจงให้บุคลากรมีความชัดเจนมากที่สุด

ด้านการจัดองค์การ เสนอแนะให้จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานมากที่สุด

ด้านการดำเนินงาน เสนอแนะให้มีการปฏิบัติงานตามกำหนดเวลามากที่สุด

ด้านการประเมินผล เสนอแนะให้ประเมินผลงานโดยคณะกรรมการมากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

1. กระบวนการบริหารในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุตร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้เพราะการบริหารสถานศึกษามีกระบวนการบริหาร ตั้งแต่จัดทำแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจน การดำเนินงานจะมีการประชุมชี้แจงกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ร่วมงานตามภารกิจที่มอบหมาย ทำความเข้าใจหน้าที่รับผิดชอบ มีการตรวจสอบทบทวนผลการดำเนินงาน โดยจัดทำรายงานตนเอง พร้อมทั้งนำข้อบกพร่องมาเป็นข้อมูลวางแผนดำเนินงานในการศึกษาต่อไป ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการเดียวกับเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาดีเด่น โดยพิจารณาจากการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านผลผลิต การบริหาร ผลผลิตที่ตัวครูและนักเรียน เมื่อเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อม จึงได้ส่งเข้ารับการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาดีเด่น เป็นผลให้ภาพรวมของกระบวนการบริหารสถานศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอมร เสือคำ (2531 : 54 – 55) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่พบว่าการบริหาร ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน อยู่ในระดับสูง

2. ความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันยกเว้นด้านการจัดองค์การ ทั้งนี้เพราะ งานการวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล ส่วนใหญ่ครูผู้สอนมักจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด แต่งานด้านการจัดองค์การ เป็นภารกิจของผู้บริหารโดยตรง ตั้งแต่การมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่างๆ หรือการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแก่ผู้ร่วมงาน ผู้บริหารต้องพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ ความถนัด และความเหมาะสมของผู้ปฏิบัติในทุกๆ งาน ดังนั้นความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อด้านการจัดองค์การจึงแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลาวัลย์ ตันท์สุทธิวงศ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ได้เป็นโรงเรียนดีเด่น ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความขยัน กระตือรือร้นในการทำงาน และติดตามดูแลการทำงานของครู ให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ

3. กระบวนการบริหารในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ ปรากฏว่ากระบวนการบริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่แตกต่างจากขนาดกลาง และขนาดเล็กทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรเสน ทั้งทอง (2536 : 100 – 104)

ที่ศึกษาลักษณะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัล โรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีลักษณะการบริหารงาน สูงสุด ด้านงานธุรการ การเงิน และด้านอาคารสถานที่ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีลักษณะการบริหารงานสูงสุดในด้านบุคลากร ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มักจะมีบุคลากรพร้อม สามารถ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม ครอบคลุมหมายให้บุคลากรปฏิบัติงาน สามารถมอบหมายงานได้ตามความรู้ความสามารถ และการดำเนินงานด้านต่างๆ ใน โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มักจะดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งต่างจากโรงเรียน ขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อยต้องปฏิบัติงานคนละหลายๆ หน้าที่สำหรับการเปรียบเทียบกระบวนการ บริหาร จำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษาปรากฏว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ขนาดใหญ่ มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการจัดองค์การ และด้านการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีบุคลากรจำนวนมาก ครูผู้สอนจะไม่ต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ดังนั้นครูผู้สอนมักจะรู้สึกเฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ส่วนผู้บริหารต้องรอบรู้ในงานทุกด้าน ดังนั้นความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่จึงมีความเห็นแตกต่างกัน สำหรับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กมีบุคลากรน้อย ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องทำงาน ร่วมกันและรับผิดชอบงานหลายด้าน จึงมองเห็นความสัมพันธ์ของงานบริหารได้ดีกว่าครูผู้สอน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงมีความเห็นต่อกระบวนการ บริหารไม่แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษา

4. ข้อเสนอแนะในแบบสอบถามตอนที่ 3 มีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านการวางแผน เสนอให้ ประชุมวางแผน และชี้แจงให้บุคลากรมีความชัดเจนมากที่สุด ร้อยละ 37.80 ด้านการจัดองค์การ เสนอแนะให้จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ร้อยละ 56.10 ด้านการดำเนินงาน เสนอให้มีการ ปฏิบัติตามกำหนดเวลา ร้อยละ 35.37 และด้านการประเมินผล เสนอให้ประเมินผลโดยคณะ กรรมการ ข้อเสนอแนะดังกล่าว เป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญ การวางแผนที่ดีต้องกำหนด หน้าที่จะให้ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำอย่างไร และใช้งบประมาณเท่าใด ด้านการดำเนินงาน เสนอให้มีการปฏิบัติตามกำหนดเวลา เพราะการดำเนินงานทุกด้าน ผู้บริหารต้องควบคุม ประสานงาน สั่งการให้งานดำเนินการไปตามกำหนด ถ้างานด้านใดด้านหนึ่งผิดพลาด ย่อมทำให้ งานด้านอื่นๆ ล่าช้าด้วย ด้านการประเมินผล เสนอให้ประเมินผลโดยคณะกรรมการ เพราะการ ประเมินผลในปัจจุบันต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมด้วย ผลงานที่สรุปจะเป็นที่น่าเชื่อถือ มากกว่าถ้าหากเป็นความเห็นของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่ถือเอาความเห็นของผู้นำหรือผู้บริหารแต่เพียง ฝ่ายเดียว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงกระบวนการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดีเด่นซึ่งเป็นแนวทางให้ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ปรับปรุงกระบวนการบริหาร และพัฒนากระบวนการบริหารจนเต็มประสิทธิภาพทั้ง 4 งาน ในสถานศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป คณะผู้ศึกษาค้นคว้า ขอเสนอ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ด้านการวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดทำแผนปฏิบัติการครอบคลุมงานทั้ง 4 งานและควรจัดให้มีแหล่งข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาไว้เป็นระบบ ควรใช้ปัญหาและความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษามากำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการสถานศึกษา และควรให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษา

1.2 ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดทุกกลุ่มประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ ควรติดตาม กำกับและควบคุมงานในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้ง 4 งาน เป็นไปด้วยความรวดเร็วและคล่องตัว ควรกำหนดให้การจัดองค์การและปรับปรุงงานของสถานศึกษาเป็นระยะๆ และควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการจัดคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา

1.3 ด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการติดตาม กำกับ การปฏิบัติงานด้านการสอนและอื่นๆ ของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีการสั่งงานโดยคำนึงถึงสถานการณ์และเงื่อนไขตามความเหมาะสมกับภารกิจ ควรมีการจัดให้มีการตรวจสอบภายในด้านการรับจ่ายเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและเงินอื่นๆ ควรกำกับดูแลให้ครูเตรียมการสอนและคำปรึกษาในการปฏิบัติตามคำสั่งของสถานศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและควรมีการใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการตัดสินใจวินิจฉัย สั่งการ

1.4 ด้านการประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัด คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการตามภารกิจของสถานศึกษาควรนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอนควรมีการจัดทำเกณฑ์ และเครื่องมือการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และควรมีการประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้องตามหลักสูตร และระเบียบการวัดผลประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้รับรางวัลสถานศึกษาชั้นพื้นฐานดีเด่น
- 2.2 ควรศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานดีเด่น
- 2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานดีเด่นต่างสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.4 ควรมีการศึกษารายกรณีเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานดีเด่น โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ